Beheerplan waterbouwkundige constructies 2020-2023

Gemeente Almelo

Gemeente Almelo

Beheerplan waterbouwkundige constructies 2020-2023

Gemeente Almelo

Definitief
(20 december 2019)

Auteurs
Stephan van der Geest (Antea Group)
Niels Haijma (Antea Group)
Mark Booijink (gemeente Almelo)
Rob Ellenbroek (Cyber Adviseurs)

Colofon

Projectgroep bestaande uit:
Stephan van der Geest
Niels Haijma
Theus van den Broek
Jasper Renting
Mark Booijink
Karin ter Woerds
Rob Ellenbroek

Inhoudsopgave

		Blz.
1	**Inleiding**	**3**
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	3
1.3	Scope	4
1.4	Leeswijzer	4
2	**Kaders en ontwikkelingen**	**5**
2.1	Wettelijk kader en richtlijnen	5
2.2	Beleidskaders Almelo	6
2.3	Ontwikkelingen en actuele thema's	6
3	**Areaal**	**9**
3.1	Kwantiteit	9
3.2	Kwaliteit	9
3.3	Vervangingswaarde	9
4	**Beheerstrategie waterbouwkundige constructies**	**11**
4.1	Planmatig beheer op basis van risico	11
5	**Uitvoeringsplan 2020 - 2023**	**13**
5.1	Verder opzetten planmatig beheer en onderhoud	13
5.2	Groot onderhoud combineren met verruiming Twentekanaal	13
6	**Consequenties en risico's**	**15**
6.1	Financiële consequenties	15
6.2	Risico's	15

1 Inleiding

De waterbouwkundige constructies in Almelo leveren een belangrijke bijdrage aan een vitale en leefbare gemeente. Immers, de haven, jachthavens en kademuren zijn voor iedereen toegankelijk. Ze maken onderdeel uit van de fysieke plaats waar een groot deel van het publieke leven zich afspeelt.

1.1 Aanleiding

In juli 2019 heeft de gemeenteraad de Nota Kapitaalgoederen (NKG) vastgesteld. De nota geeft inzicht in de financiële middelen die nodig zijn, om de kapitaalgoederen op het door de raad vastgestelde of wettelijk verplichte kwaliteitsniveau te onderhouden. Bij het opstellen van de NKG is gebleken dat de kapitaalgoederen redelijk goed in beeld zijn, maar dat het wenselijk is om het zicht en de grip op de kapitaalgoederen verder te verbeteren. Dit is de aanleiding voor het opstellen van deze beheerplannen.

1.2 Doel

De NKG biedt op hoofdlijnen inzicht in en grip op het beheer van de kapitaalgoederen. Door middel van het beheerplan wordt het inzicht in en de grip op de individuele kapitaalgoederen vergroot.

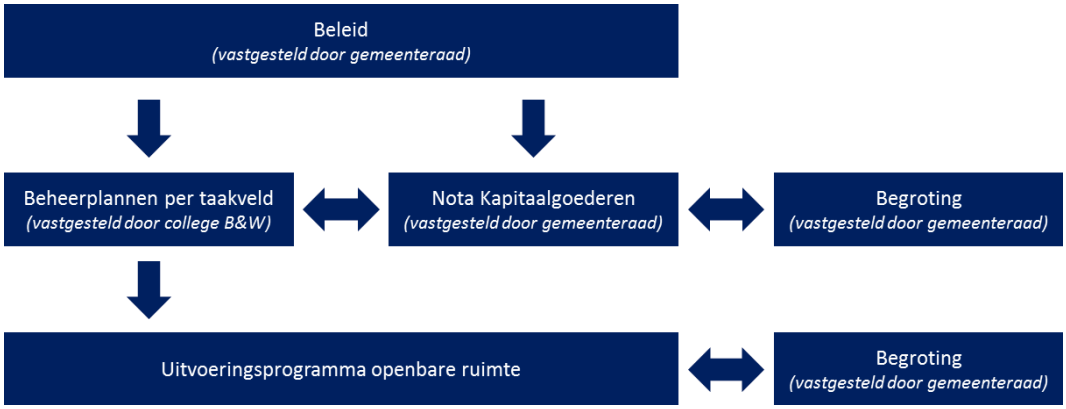

In dit beheerplan 2020 – 2023 wordt specifiek ingegaan op het beheer en onderhoud van de waterbouwkundige constructies. In het beheerplan wordt vertaald welke maatregelen nodig zijn om de beleidsambities te realiseren en aan wetgeving te voldoen. De daadwerkelijke uitvoering van de maatregelen wordt integraal opgenomen in het Uitvoeringsprogramma.

1.3 Scope

Dit beschrijft het beheer van het kapitaalgoed waterbouwkundige constructies. Voor het opstellen van dit beheerplan, was het beheer van waterbouwkundige constructies onderdeel van civieltechnische kunstwerken. Deze objecten krijgen een eigen beheerplan, zodat ze duidelijk en met eigen prioriteit worden behandeld. Zie beheerplan waterbouwkundige constructies voor de verdere uitwerking.

Onder het beheerplan vallen:
- Havens
- Insteekhavens
- Jachthavens
- Aanlegsteigers
- Kademuren
- Beschoeiing en oeverbescherming

Buiten de scope van dit beheerplan vallen:
- Bruggen en andere civieltechnische kunstwerken
- Maatregelen ten behoeve van (verbetering) waterkwaliteit

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt inzicht gegeven in de kaders. Er wordt ingegaan op de wettelijke kaders, beleidskaders van de gemeente en de actuele ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt inzicht gegeven in het areaal, waarbij de kwantiteit, kwaliteit en de vervangingswaarde van het areaal aan de orde komen. In hoofdstuk 4 wordt de beheerstrategie beschreven. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op het uitvoeringsplan. In hoofdstuk 6 zijn de consequenties en risico’s opgenomen.

2 Kaders en ontwikkelingen

De beheerder is gebonden aan een aantal landelijke wetten en regels. Deze worden hier kort besproken. Daarnaast zijn een aantal Almelose beleidskaders reeds vastgesteld. De relatie met het beheerplan wordt toegelicht.

2.1 Wettelijk kader en richtlijnen

Ten aanzien van beheer en onderhoud van de openbare ruimte zijn wettelijke eisen gesteld. Hieruit volgt een aantal minimale randvoorwaarden voor het beheer en onderhoud. Deze minimale randvoorwaarden hebben betrekking op veiligheid en functionaliteit.

Burgerlijk Wetboek
In het Burgerlijk Wetboek zijn algemeen geldende, wettelijke eisen ten aanzien van de veiligheid en aansprakelijkheid opgenomen. Hierin staat omschreven dat de beheerder van een voor publiek toegankelijk object, een onderhoudsplicht voor dat betreffende object heeft. Deze onderhoudsplicht houdt in dat de beheerder het object zodanig in stand dient te houden, dat er op een veilige en doelmatige wijze gebruik van gemaakt kan worden.

Op basis van het Burgerlijk Wetboek kunnen de algemene veiligheidseisen voor alle objecten als volgt worden omschreven:

- De constructieve veiligheid moet onder alle genormeerde omstandigheden gewaarborgd zijn.
- De gebruiksveiligheid dient dusdanig te zijn, dat er op een veilige en doelmatige wijze gebruik van het object kan worden gemaakt. Tevens dienen de voorschriften uit het bouwbesluit te worden opgevolgd.

Wegenwet
Vanuit de Wegenwet is de zorgplicht voor de wegen neergelegd bij de wegbeheerder. De wegbeheerder is verplicht invulling te geven aan deze zorgplicht. Ook wegen gelegen aan of op waterbouwkundige constructies moeten voldoen aan deze zorgplicht. Mochten deze bezwijken en er kan voldoende worden aangetoond dat de wegbeheerder niet voldoet aan de zorgplicht, dan kan hij aansprakelijk worden gesteld voor eventuele gevolgschade.

Bouwbesluit
Hoewel het Bouwbesluit sterk is toegespitst op realisatie en instandhouding van gebouwen, zijn voor overige bouwwerken (niet zijnde gebouwen) ook wettelijke voorschriften vastgesteld. Het betreft voorschriften met betrekking tot constructieve veiligheid en gebruiksveiligheid. De eisen, gesteld in het kader van gebruiksveiligheid, laten zich bijvoorbeeld vertalen in eisen ten aanzien van hoogte van leuningen, de stroefheid van brugdekkendekken of vlonders en verlichting van objecten.

Normen en richtlijnen
Naast bovenstaande wet- en regelgeving, is er een aantal andere richtlijnen die betrekking (kunnen) hebben op het beheer van de waterbouwkundige constructies:

- Eurocode
- CUR aanbeveling 166 (damwandconstructies)
- CUR aanbeveling 186C (kademuren)

2.2 Beleidskaders Almelo

Nota Kapitaalgoederen 2019 – 2022
In juli 2019 is de Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte 2019-2022 (NKG) vastgesteld door de gemeenteraad van Almelo. De nota geeft inzicht in de financiële middelen die nodig zijn om de kapitaalgoederen op het door de raad vastgestelde of wettelijk verplichte kwaliteitsniveau te houden. De nota geeft inzicht in de verwachte uitgaven voor de eerste jaren (2019 – 2023) en bevat ook een doorkijk naar de langere termijn. Bij de vaststelling van de NKG is besloten budgetten te herschikken, zodat deze aansluiten op de actuele situatie. Vanuit de NKG wordt geadviseerd om voor de verschillende onderdelen een beheerplan op te stellen.

IBOR-plan
In 2015 heeft de gemeenteraad het plan Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) vastgesteld. Integraal beheer van de openbare ruimte gaat ervan uit dat de openbare ruimte als één geheel wordt ervaren. Daarom worden de inrichting, het onderhoud en het gebruik op elkaar afgestemd. Dit geldt voor alle beheeronderdelen (groen, grijs en blauw). In het IBOR-plan zijn gebieden en kwaliteitsmeetlatten vastgesteld, waarin voor verzorgend onderhoud (schoon) een basiskwaliteit of lage kwaliteit wordt gehanteerd.

Havenverordening Almelo 2018
In de Havenverordening Almelo 2018 zijn de regels voor het gebruik van de havens vastgelegd. Er zijn regels opgenomen om de objecten binnen de havens te beschermen tegen beschadiging of afbreuk (bijvoorbeeld maximum vaarsnelheid). Ook zijn aanvullende milieueisen gesteld.

2.3 Ontwikkelingen en actuele thema's

Havenbedrijf Twente
De gemeente Almelo neemt deel aan het samenwerkingsverband Havenbedrijf Twente. Vanuit het havenbedrijf wordt samengewerkt aan de ontwikkeling van de economische havens. Ten aanzien van het beheer en onderhoud van de havens, wordt op dit moment de mogelijkheid onderzocht om het beheer en onderhoud van de havenassets vanuit het havenbedrijf Twente gezamenlijk op te pakken.

Programma's
Het college heeft bij zijn aantreden besloten vraagstukken in samenhang te behandelen. Om daar uitwerking aan te geven zijn zeven belangrijke thema's uitgewerkt in programma's. Dit in samenspraak met betrokkenen, zoals inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Almelo kent de programma's binnenstad, duurzaamheid, veiligheid, Omgevingswet, Nieuwstraatkwartier, zorg en economie & participatie.

De beleidsvelden van de openbare ruimte kunnen bijdragen aan de realisatie van de programma's. Omgekeerd kunnen de programma's bijdragen aan de opgaven in de openbare ruimte, door slim samen te werken en 'werk met werk' te maken. Daar waar doelen van beleidsvelden samenvallen met doelen van programmasturing vindt co-creatie en cofinanciering plaats.

Toelichting programma's

1. Programma binnenstad richt zich op het versterken van de binnenstad en de regionale functie voor Noordwest-Twente, vanuit een onderscheidende identiteit en belevenis. Mede gestimuleerd door de sterke samenwerking tussen ondernemers, vastgoed en gemeente.
2. Programma duurzaamheid werkt aan een mooie groene en blauwe stad, die in stappen naar 2050 bijna energieneutraal wordt. Waar het fijn en betaalbaar wonen en werken is, en waar inwoners trots zijn op hun stad!
    a. Almelo is groener, schoner en beter voorbereid op en bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering.
    b. Almelose inwoners, bedrijven en instellingen dragen bij aan een duurzamer Almelo.
3. Programma veiligheid richt zich op het vergroten van de veiligheid, het veiligheidsgevoel en de bijdrage die Almeloërs hier zelf aan leveren.
4. Programma Omgevingswet richt zich op de inbedding van de Omgevingswet in Almelo. Het programma grijpt de komst van deze wet aan, om te veranderen naar een werkwijze waarbij maatschappelijke opgaven en de initiatiefnemers in hun omgeving centraal staan.
5. Programma Nieuwstraatkwartier richt zich op de ontwikkeling van een levendige en vitale wijk, waar het volgens de bewoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is. Waar bewoners en ondernemers trots zijn op zichzelf, elkaar en hun leefomgeving. Waar de basis sociaal, ruimtelijk, energetisch, technisch en duurzaam op orde is.
6. Programma zorg wil dat de mensen en de stad het beste uit zichzelf kunnen halen. Het programma heeft twee hoofdopgaven:
    a. Meer Almeloërs functioneren zo zelfstandig mogelijk en ontwikkelen hun talenten.
    b. De gemeente Almelo is beter in staat haar taken in het sociaal domein uit te voeren.
7. Programma economie & participatie richt zich op het economisch versterken van Almelo en de subregio, met meer groei, waarbij meer Almeloërs aan het werk zijn.

3 Areaal

3.1 Kwantiteit

Het huidige areaal waterbouwkundige constructies bestaat uit:

- 9 havens (inclusief 3 jachthavens) met alle daarin aanwezige waterbouwkundige constructies (oeverbescherming, ankers, taluds en aanmeervoorzieningen)
- 13 locaties met beschoeiing
- 9 locaties met damwanden
- 1 stuw
- 23 kademuren

N.B. Het areaal beschoeiing en kademuren in de rest van de gemeente is nog niet volledig in beeld. Eerste helft 2020 vinden hiervoor aanvullende inventarisaties en inspecties plaats, zodat dit meegenomen kan worden in actualisatie van de Nota Kapitaalgoederen in 2^{e} helft 2020.

3.2 Kwaliteit

Het areaal dat ook kwalitatief in beeld is, verkeert in een redelijke staat. Van het areaal met minimale risico's ontbreekt ten dele het volledige inzicht. Na de geplande inventarisatie en inspectie zijn de kwaliteit, financiële consequenties en de risico's inzichtelijk.

3.3 Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de in de havens aanwezige damwanden en bodembekleding is circa 25 miljoen euro. De vervangingswaarde van de overige waterbouwkundige constructies in de gemeente is nog niet in beeld.

4 Beheerstrategie waterbouwkundige constructies

4.1 Planmatig beheer op basis van risico

Als gevolg van meerdere incidenten in binnen- en buitenland, is de aandacht voor het beheer en onderhoud van waterbouwkundige constructies de afgelopen jaren gegroeid. De beheerstrategie van de waterbouwkundige constructies wordt een drietraps-aanpak. Hierbij wordt een risicogestuurde aanpak gehanteerd, die in eerste instantie is gericht op het meest waardevolle en risicovolle deel.

Eerste focus
De eerste focus ligt op het meest waardevolle en risicovolle deel van de waterbouwkundige constructies. Dit areaal betreft bijvoorbeeld de havens en de daarin aanwezige constructies. Deze zijn reeds gedetailleerd in beeld en hiervoor zijn al maatregelen ingepland (bijvoorbeeld kade Van Merksteijn). De beheerstrategie zet in op planmatig beheer van deze objecten. Hiervoor worden de benodigde inspecties en maatregelen uitgevoerd. Planmatig beheer richt zich op een zo efficiënt en effectief mogelijk beheer en onderhoud, waarbij de functie en veiligheid van het object centraal staan. In 2020 worden aanvullende werkzaamheden uitgevoerd worden om de inzichten te completeren.

Tweede focus
De tweede focus ligt op de grotere waterbouwkundige constructies, zoals de damwanden en de kademuren. De omvang van dit areaal is goed in beeld, maar wordt op dit moment nog niet op een gestandaardiseerde wijze geïnspecteerd en beheerd. De kwaliteit van deze objecten dient de komende jaren op een meer gestructureerde wijze in beeld te worden gebracht. Op basis van deze inspecties kunnen deze objecten dan planmatig worden beheerd. In 2020 zal de nadruk liggen op het completeren van de inzichten en het vervolmaken van de beheercyclus.

Derde focus
In de derde focus bevinden zich de kleinere waterbouwkundige constructies en objecten, zoals bijvoorbeeld de beschoeiingen langs vijvers en waterlopen. Deze objecten zijn nu beperkt in beeld, zowel qua omvang als kwaliteit, maar de risico’s zijn ook beperkt. In de eerste helft van 2020 vinden aanvullende inventarisaties en inspecties plaats om deze objecten beter in beeld en beheer te krijgen.

5 Uitvoeringsplan 2020 - 2023

Het uitvoeringsplan voor de waterbouwkundige constructies bestaat uit twee hoofddelen. Deze worden beide kort toegelicht.

5.1 Verder opzetten planmatig beheer en onderhoud

In 2020 wordt, conform de verschillende focussen, gewerkt aan het volledig in beeld brengen van het areaal. De komende planperiode wordt het nog ontbrekende areaal geïnventariseerd en verwerkt in het beheersysteem GBI. Waar mogelijk wordt de inventarisatie gezamenlijk opgepakt, bijvoorbeeld met inventarisatie van de waterpartijen. De verbeterde inzichten worden 2e helft 2020 verwerkt in de actualisatie van de Nota Kapitaalgoederen.

Het huidige beheer bestaat vooral uit periodiek en incidenteel onderhoud. Hierbij wordt waar nodig onderhoud gepleegd, waarbij de informatie ten aanzien van de onderhoudsbehoefte op verschillende manieren wordt ingewonnen. Het opzetten van een eenduidige, planmatige strategie voor het beheer en onderhoud, moet een verbetering opleveren voor zowel de kwaliteit van het areaal, de financiële inzichten als de optredende risico's. Daardoor kunnen ook de juiste afwegingen worden gemaakt ten aanzien van het onderhouden, dan wel het eventueel vervangen van het object.

5.2 Groot onderhoud combineren met verruiming Twentekanaal

In juli 2017 heeft de gemeente - samen met onze partners provincie Overijssel, Hengelo, Rijkswaterstaat, KNI Osnabrück, Port of Twente en Rokramix - een subsidieaanvraag ingediend vanuit CEF Transport, voor de verruiming van de Twentekanalen en de binnenhavens. In overleg met eenheid Uitvoering Fysiek is gekeken naar het combineren van noodzakelijk groot onderhoud en het geschikt maken van de haveninfra voor Klasse Va.
Uitkomst hiervan is een voorstel om de openbare kade langs de Buitenhaven (oostzijde en Van Merksteijn) te vernieuwen, de havenkoppen op te waarderen, extra versteviging van de bodem aan te brengen op diverse plekken (tegen uitspoelen) en verschillende baggeractiviteiten uit te voeren ter hoogte van de insteekhavens.
Daarnaast wordt er, gezamenlijk met het Havenbedrijf Twente, inhoud gegeven aan een mogelijk gezamenlijke beheeropgave ten aanzien van de economische havens.

6 Consequenties en risico's

6.1 Financiële consequenties

Civieltechnische constructies en waterbouwkundige constructies hebben een eigen beheerplan, maar vormen één budget. De financiële paragraaf van beide beheerplannen is dan ook dezelfde.

Beheer en onderhoud
Het beschikbare budget is op dit moment leidend, omdat er nog geen totaalinzicht is in de omvang en kwaliteit van het areaal. Ook worden de kosten van beheer en onderhoud niet uitgesplitst. Verhoudingsgewijs worden er nu relatief veel middelen besteed aan beheer, vanwege de inventarisaties en inspecties die nodig zijn om inzicht te krijgen in het areaal. In de komende jaren nemen de kosten van beheer af en kunnen er meer middelen worden besteed aan onderhoud.
Als er goed inzicht is in het areaal, zal ook inzicht ontstaan in het werkelijk benodigde budget. Op dat moment zal het budget worden opgesplitst in een budget voor kunstwerken en een budget voor waterbouwkundige constructies.

Beheer en onderhoud (x 1000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Benodigd	541	541	541	541	541	541	541	541	541	541
Beschikbaar volgens begroting	541	541	541	541	541	541	541	541	541	541
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vervanging en levensduurverlengend onderhoud
De beschikbare investeringsruimte is op dit moment leidend, omdat er nog geen totaalinzicht is in de omvang en kwaliteit van het areaal. In het overzicht is de beschikbare investeringsruimte 'bevroren' en zijn de benodigde middelen gelijkgesteld met de beschikbare middelen.

Vervangingsinvesteringen (x 1000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal (10 jaar)
Benodigde investeringsruimte	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	17.550
Investeringsruimte o.b.v. begroting	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	1.755	17.550
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Kapitaallast vervangingsinvesteringen (x 1000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verwachte kapitaallast	61	123	184	246	307	369	430	491	553	614
Beschikbaar volgens begroting	61	123	184	246	307	369	430	491	553	614
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

6.2 Risico's

Beheer waterbouwkundige constructies is nog in ontwikkeling
De gemeente Almelo heeft nog geen volledig inzicht in het areaal, waardoor er van een gedeelte van het areaal geen inzicht is in de huidige kwaliteit en de benodigde maatregelen.
Ook is in een aantal situaties (onder andere havens) onduidelijk wie verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud. Het eigendom en onderhoud zijn op dergelijke locaties versnipperd en niet eenduidig geregistreerd.Bij verdere inventarisatie en inspectie komen zowel de arealen als de verantwoordelijkheden in beeld. Dit kan tegenvallen en zorgen voor hogere onderhoudskosten, in verband met direct uit te voeren onderhoud. Zeker bij houten beschoeiing kan vervanging op korte termijn noodzakelijk zijn.